

REFORMPROGRAMMET

2024

INLEDNING

Socialdemokratin vill låta demokratins ideal sätta sin prägel på hela samhällsordningen för att därigenom ge var och en en möjlighet till ett rikt och meningsfullt liv. I detta syfte vill socialdemokratin omskapa samhället, så att bestämmanderätten över produktionen och dess fördelning läggs i allas händer – inte bara några få. För den demokratiska socialismen är målet att människan frigörs från alla former av förtryck.

Samhället är alltid i förändring och därför måste politiken vara i ständig rörelse. De politiska förslagen ska inte bara följa samhällsförändringen, utan bidra till att driva utvecklingen framåt.

Målet om en klasslös, jämlik, jämställd och solidarisk värld har alltid varit viktigt men gör sig särskilt påmint när klyftorna i samhället växer och den globala oron ökar. Vi ser att steg på vägen mot att uppnå detta är genom ett skattesystem som främjar jämlikhet, en trygg välfärd, ett mer hållbart arbetsliv, satsningar på klimat och miljö, ett studiemedel som breddar rekryteringen till högre utbildning samt att fler ges möjlighet att få sin första bostad. Genom reformism skapar vi stegvis ett bättre socialistiskt samhälle.

Det här är det socialdemokratiska studentförbundets reformprogram med inriktning på sex utvalda områden.

Programmets syfte är att skapa en röd tråd från det allmänpolitiska programmet och utgör fokusfrågor för förbundets arbete under det kommande verksamhetsåret. Programmet revideras på varje kongress förutom år då det är ett allmänt val.

Ambitionen är att presentera dagspolitiska reformer med en genomförbarhet på en till två mandatperioder. Det är vår uppgift att driva en idédebatt som tar avstamp i verkligheten och som möjliggör ett djupare samtal om hur vi kan tänka nytt kring klassiska socialdemokratiska reformer. Programmet används med fördel i opinionsbildning, studieverksamhet, idéproduktion och idédebatt. Målet är att förslagen ska utgöra grunden i en aktiv socialdemokratisk reformpolitik.

INNEHÅLL

Inledning	2
En ny social bostadspolitik	4
Ett hållbart arbetsliv	6
Ett grönt systemskifte	8
Framtidens studiemedel	11
En skattereform för jämlikhet	14
En jämlik och stark välfärd	16

EN NY SOCIAL BOSTADSPOLITIK

Goda bostäder åt alla är en mänsklig rättighet som är grundlagsskyddad i Sverige. Rätten till en bostad är en fundamental del av ett socialdemokratiskt välfärdssamhälle. Att kunna hitta och ha råd med en bra bostad är en del av den enskildes frihet, värdighet och möjlighet att följa sina drömmar.

För ett fritt och välfungerande samhälle krävs det att människor kan flytta för att ta del av arbete och utbildning där behovet och möjligheterna finns. Denna frihet är också viktig i frågan om förebyggandet av mäns våld mot kvinnor och för den sociala säkerheten i samhället, då bostadsmarknaden idag förhindrar separationer. Men tyvärr är vi långt ifrån att nå målet om bostad som en grundläggande social rättighet.

Den sociala bostadspolitiken har sedan 1990-talet successivt monterats ner. Offentliga och offensiva satsningar har ersatts av slapphänta marknadslösningar. Detta har lett till att bostadsbyggandet inte har hängt med befolkningstillväxten och boendekostnaderna har ökat till nivåer som vanligt folk inte har råd med. I och med den här utvecklingen har vi lämnats med en bostadsmarknad som präglas av djup ojämlikhet och segregation.

Istället behövs reformer som presenterar lösningar på hur bostadsbyggandet ska finansieras och hur människor med låga inkomster ska kunna få tillgång till goda bostäder.

Därför föreslår S-studenter:

- **Ett mer effektivt stöd till bostadsbyggande och en miljövänlig effektivisering av befintligt fastighetsbestånd.** Återinfört investeringsstöd för ett mer effektivt stöd till bostadsbyggande. Tidigare investeringsstöd har genererat fler och billigare hyresrätter, men på grund av stödets utformning har det varit svårt att bygga bostäder i områden med höga produktionskostnader. Därför behöver det nya investeringsstödet bli mer omfattande så att billiga hyresrätter byggs i hela landet. Ett nytt investeringsstöd behöver även syfta till att bryta segregationen i samhället. Därför ska motverkande av segregation alltid vara ett mål vid fördelning av investeringsstödet. Vidare måste statens bidrag till det ägda boendet upphöra. Genom att omfördela resurser från ROT-, RUT- och ränteavdrag, som framför allt gynnar höginkomsttagare, till ett investeringsstöd för hyresrätter kan bostadsbyggandet öka markant, samtidigt som hyrorna hålls nere.
- **Ett statligt byggbolag och stärkt allmännytta.** Ett statligt byggbolag inrättas med uppgift att bygga lägenheter, främst hyresrätter och pressa kostnaderna för nyproduktion. Allmännyttans vinstkrav bör avskaffas. Det skulle stärka deras möjligheter att bygga bostäder utifrån behov. Bristen på konkurrens i byggsektorn och bristen på bostäder generellt har bidragit till en drastisk prisökning och skapar en ojämlik bostadsmarknad som hotar människors frihet och samhällets utveckling. Kommuner bör få förtur till att köpa mark för att hållbart kunna planera samhällets utveckling.
- **Bostadsgaranti och hyrestak för studentbostäder.** Bristen på bostäder och höga hyror är ett stort problem för studenter och bidrar till en social snedrekrytering. Därför vill vi att ett hyrestak för studentbostäder införs, där

hyran för en studentbostad med ett rum inte bör överstiga 30% av studiemedlet. Maxhyran för en tvåa blir således 30% av studiemedlet för två personer. Högskolekommuner ska även ha en skyldighet att erbjuda studentbostadsgaranti för studenter, där en student ska kunna tillgå en bostad under den första terminen. Den kommunala allmännyttan ska ges ett särskilt ansvar för att skapa studentbostadsgarantier i landets högskolekommuner.

- **Ett reformerat bostadsbidrag.** Bostadsbidraget ska höjas och indexeras efter inflationen för att följa den allmänna prisnivån i samhället. För att motverka barnfattigdom ska en särskild höjning riktad till barnfamiljer genomföras. Åldersgränsen för bidraget ska tas bort och inkomstgränsen ska ställas i relation till hushållets försörjningsansvar för att gynna ensamstående föräldrar. För att öka studenters betalningsförmåga för bostäder och underlätta studenternas ansträngda budget ska ett allmänt och generellt bostadsbidrag för studenter inrättas samt att administrering av detta läggs på CSN.
- **Gör medlemskap i hyresgästföreningar avdragsgill.** En av grundpelarna för den sociala bostadspolitiken i Sverige är förhandlingsmodellen mellan hyresgästföreningar, hyresvärdarna och Allmännyttan. För att denna förhandlingsprocess ska fortsätta kunna vara stark bör därför medlemskapet i hyresgästföreningar vara avdragsgill. På detta sätt höjs incitamenten att bli medlem i hyresgästföreningar och deras maktförhållande gentemot de övriga parterna stärks.

ETT HÅLLBART ARBETSLIV

Arbetsmarknaden har till följd av samhällsutvecklingen förändrats från vad den en gång varit. Ny teknik där individen ständigt ska hålla sig uppdaterad, framväxten av allt fler otrygga anställningar och arbetsförhållanden där gränsen mellan arbete och fritid suddas ut har gjort att individen måste anpassa sig efter ett nytt landskap.

Arbetstagare ska få återhämta sig och låta kroppen vila utan att behöva oroa sig över om denne har råd att vara sjuk. Psykisk ohälsa och sjukskrivningar ökar i samhället, därav är det av vikt för arbetstagarna men även för samhället att arbetstagaren har tillräcklig tid för att återhämta sig under sin ledighet. Den svenska modellen bygger på att arbetsmarknaden ska vara trygg, säker och jämlik. Då är möjligheten att kunna organisera sig något vi anser är självklart.

Därför föreslår S-studenter:

- **30 timmars arbetsvecka.** Dagens arbetsförhållanden är ojämlika mellan arbetaryrke och tjänstemannayrke. Den ökade möjligheten till hemarbete i tjänstemannasektorn ger dem större friheter genom mer flexibel arbetstid och arbetsmiljö. Dessa förmåner har inte getts till arbetaryrkena som fortsatt måste gå till jobbet för att få Sverige att rulla på. Samtidigt ser vi hur den ökade produktiviteten har genererat vinster som har fördelats oproportionerligt där vissa har fått en stor del av vinsten och andra ingen alls. Detta skapar utrymme för en arbetstidsförkortning. Genom sänkt arbetstid kan vi förbättra människors livskvalitet, skapa bättre förutsättningar för en meningsfull fritid, öka jämlikheten samtidigt som produktiviteten ökar.
- **Avskaffa karensavdraget.** Att arbetstagaren känner en rädsla för förlorad inkomst när de blir sjuka är inte förenligt med en trygg arbetsmarknad. Detta eftersom karensavdraget medför ett löneavdrag den första sjukdagen och därefter ersätts med 80 % av lönen. Ett avskaffande av karensavdraget kan ses som ett medel – både för att vända utvecklingen inom psykisk ohälsa kopplat till arbetslivet, men även som ett sätt för att jämna ut maktbalansen mellan arbetsgivare och arbetstagare på en arbetsmarknad som utvecklats allt mer till kapitalets fördel.
- **Gör fackavgiften avdragsgill.** Den svenska modellen bygger på en jämn balans mellan arbetsgivare och arbetstagare. Därför ska löntagare få dra av sina fackliga avgifter i samma utsträckning som arbetsgivare får dra av sina avgifter till arbetsgivarorganisationer. Att det är möjligt för företagare att dra av sina avgifter till arbetsgivarföreningar men inte för arbetstagare är inte förenligt med målet att jämna ut maktbalansen mellan arbetsgivare och anställda.

- **Avskaffa prekära anställningar.** Timanställningar, gigjobb, hyvlingar och sms-anställningar är tecken på en allt otryggare arbetsmarknad. Arbetsrätten behöver därför stärkas för att förhindra dagens missbruk av allmän tidsbegränsade anställningar samt garantera rätten till heltid och trygga arbetsvillkor för alla. Ett led i detta behöver anställningsformen särskild visstid avskaffas. För att förbättra situationen för gigarbetare måste ny lagstiftning införas om att plattformsföretagen ska ses som arbetsgivare med arbetsgivaransvar.
- **Stärk arbetslöshetsförsäkringen.** En stark arbetslöshetsförsäkring skapar en trygg och stark arbetsmarknad. En ökad ersättning ger arbetare en drägligare tillvaro vid förlust av arbete och möjligheten till bättre matchningar på arbetsmarknaden stärks. Detta skapar i slutändan ett produktivt och konkurrenskraftigt näringsliv i Sverige med ett ökat välstånd för alla. Under pandemin lättades reglerna för tillgång till arbetslöshetsförsäkring upp. Detta innebar en sänkning av kravet på antalet arbetade timmar samt en höjning av dagersättningen. Dessa regler bör permanentas samtidigt som ersättningen indexeras med inflationstakten.
- **En aktivare arbetsmarknadspolitik.** En väl fungerande arbetsmarknad förutsätter aktiva insatser för att främja målet om full sysselsättning. Det offentliga måste åter ta ett större ansvar för åtgärder som syftar till att få fler människor i arbete. Socialdemokratiska studentförbundet ställer sig därför bakom att förändringarna i arbetsförmedlingens uppdrag som har genomförts de senaste åren rullas tillbaka. Arbetsförmedlingen måste ha tillräckliga resurser för att klara sitt uppdrag och måste finnas i hela landet. Matchande och rustande insatser ska utföras av myndigheten direkt och inte läggas ut på privata aktörer. För att öka möjligheten för löntagare att vidareutbilda sig och minska den sociala snedrekryteringen till högre utbildning bör vidare den så kallade 25:4-regeln återinföras.

ETT GRÖNT SYSTEMSKIFTE

Klimathotet är vår tids största samhällsutmaning. 1,5 gradersmålet kommer inte att hållas om vi inte vågar ta krafttag. Dagens miljö- och klimatpolitik är inte tillräckligt ambitiös. Lösningen på klimatkrisen är gemensam och vi måste ändra systemet från grunden. En verkkningsfull klimatomställning måste bygga på ett systemskifte, där klimatsmart verksamhet premieras och utsläpp blir alltmer olönsamma. Denna princip bör genomsyra skattesystemet, investeringsmöjligheterna och incitamenten för konsumtion. En rättvis omställning innebär att demokratin måste ta kontroll över utvecklingen av utsläppen och att omställningens kostnader solidariskt delas baserat på bärkraft. Detta gäller inte minst de stora bolag som bidragit till klimatkrisen.

Därför föreslår S-studenter:

- **Beskatta utsläpp och avveckla subventionerade utsläpp.** Samtidigt som det investeras i den gröna sektorn måste tillväxten minska i andra delar av ekonomin. S-studenter vill därför se en övergripande förändring av de skatter och subventioner som existerar i syfte att så fort som möjligt minska utsläppen av växthusgaser. Därför vill vi se ett avvecklande av den stora majoriteten av de runt 30 miljarder kronor som läggs på klimatskadliga subventioner per år, vilket inkluderar att avveckla reseavdraget i storstadsregioner och minskat stöd till flygsektorn. Vi vill även se höjd koldioxidskatt och höjda trängselskatter i storstäderna. Detta bör följas av en kompensering till grupper som bär en oproportionerligt stor del av den nya skattebördan, detta kan till exempel ske via riktade bidrag till drabbade landsbygdskommuner.
- **Inrätta en grön investeringsbank.** Höga transaktionskostnader, bristande tillgång till kapital och kanske främst en uppfattning om högre risker gör att investeringar i gröna projekt ofta uteblir. En grön investeringsbank har som syfte att motverka detta genom att aktivt arbeta med riskminimering för investeringar i gröna projekt, förse gröna projekt med kapital och tillhandahålla förmånlig ränta för gröna investeringar. En sådan institution bör vara statligt ägd, vända sig mot såväl privat som offentlig sektor samt samarbeta med Sida gällande investeringar i utlandet som rör svenska företags produktionskedjor.
- **Anpassa det ekonomiska ramverket efter investeringsbehov.** Det strikta ramverket för de offentliga finanserna hindrar idag det offentliga från att genomföra de långsiktiga investeringar som krävs för en grön omställning. Den gröna omställningen ska genomföras – även om det innebär en ökad offentlig skuldsättning. Därmed tillåts offensiva och omfattande investeringar i infrastruktur, ny grön teknik såsom framställning av stål utan koldioxid samt forskning och metoder för koldioxidlagring och minusutsläpp.

- **En mer ambitiös klimatpolitik på EU-nivå.** Den akuta klimatkrisen kräver djärva satsningar och kraftiga åtgärder för att undvika att passera det beryktade 1,5 gradersmålet. Sverige kan inte ensam åstadkomma tillräcklig förändring om det råder ett "race to the bottom" i klimatstandard på den globala marknaden. Här kan EU på överstatlig nivå hjälpa till genom att sätta upp ambitiösa och gemensamma klimatmål som sätter press på medlemsstater. Således kräver vi mål på netto-noll utsläpp till 2035, samt ett delmål på 65% reduktion till 2030. Vi vill också se att utsläppsrätthandelssystemet utökas till fler sektorer. Utsläppsrätterna ska dessutom skrivas av i en snabbare takt. Ett prisgolv på utsläppsrätter ska införas på EU-nivå. De europeiska klimattullarna ska vara höga.
- **Stärk Sveriges järnvägar och kollektivtrafik.** Fungerande och utvecklade järnvägar är en förutsättning för ett minskat flygande. De svenska järnvägarna präglas av kraftiga förseningar och dyra resor. Avreglering och minskat underhåll har försämrat järnvägens kapacitet och därmed vår förmåga att ställa om till ett mer hållbart resande. Därför vill vi under kommande mandatperioder rusta upp och bygga ut den befintliga järnvägen och förstatliga järnvägstrafiken, förstatliga järnvägsunderhåll och öka resurser till järnvägen. Kollektivtrafiken ska vara avgiftsfri i Sverige.
- **Inför ett statligt gruvmonopol och en statlig malmfond.** Malmen i Sverige är en naturresurs som tillhör alla som bor inom Sveriges gränser. Därför är det inte rimligt att övervinster ska gå till utländska gruvbolag. Vinsterna bör istället gå tillbaka till det svenska folket för att bygga upp ett jämlikt samhälle. Därför bör det inrättas ett statligt gruvmonopol. Även en statlig malmfond med syftet att förvalta en viss del av gruvbolagens vinster för att investera i klimatomställningen men även tillhandahålla ekonomisk kompensation till boenden i närområdet.
- **Stärk naturliga kolsänkor och CCS-teknik.** För att uppnå klimatmålen och minska utsläppen av växthusgaser är det avgörande att vi utvecklar och använder kolsänkor på ett effektivt sätt. En ambitiös strategi för kolsänkor bör omfatta åtgärder som att skydda och återställa våra skogar och våtmarker, främja biologisk mångfald i våra hav och satsa på tekniker för koldioxidavskiljning och lagring av koldioxid från industriella utsläpp, så kallad CCS-teknik. En människa är bara så hållbar som det systemet den lever i tillåter. Därför måste vi belöna mark- och skogsägare som omvandlar marker till såväl som behålla naturliga kolsänkor och nyckelbiotoper.
- **Begränsa flyget.** Flyget står för totalt 1,9 % av världens totala utsläpp och orsakas av 11 % av världens befolkning. Därutöver släpper flyget ut en lika stor mängd övriga växthusgaser som också påverkar klimatförändringen. Detta

betyder att en låg procent av befolkningen står för en förhållandevis stor del av utsläppen. Svenskarnas flygande ökar varje år och den nyligen införda flygskatten ser inte ut att ändra situationen märkbart. Detta kombinerat med att flyget står för oerhörda mängder utsläpp skapar en ohållbar situation. Flygandet är fortfarande väsentligt för vissa regioner i Sverige, speciellt där järnvägen inte är tillräckligt utbyggd. Det är därför rimligt att restriktioner som införs på flyget tillämpas på resenärer som har tåg som ett fungerande alternativ. S-studenter föreslår därför en höjning av flygskatten för utlandsflyg samt ett införande av progressiv flygskatt, graderat utifrån samma kategorier som dagens flygskatt. Flygbränsle bör även upphöra att undantas från beskattning. Vi föreslår även ett förbud mot inrikesflyg där motsvarande resa med alternativt färdmedel tar mindre än fem timmar. Det är även nödvändigt att förbjuda privatjet.

- **Inför mål för konsumtionsbaserade utsläpp.** Sveriges nuvarande utsläppsmål är viktiga för den gröna omställningen. Klimatmålets utformning missar dock att fånga en viktig del av Sveriges totala utsläpp: konsumtion av varor som producerats utanför Sveriges territorium. Genom att inkludera utsläpp som genereras av Sveriges offentliga och privata konsumtion i klimatmålet om nettonollutsläpp 2045 kan Sverige på allvar ta på sig ledartröjan i det internationella klimatarbetet.
- **Bedriv ett hållbart skogsbruk och skydda den biologiska mångfalden.** Idag kalhuggs 97% av den skog som avverkas i Sverige. Detta får förödande konsekvenser – forskning visar att ekosystemet och artrikedomen inte återskapas på trädplantagerna som inrättas efter skövlingen. Sverige måste därför övergå till ett hållbart skogsbruk och förbjuda kalhyggen av urskog och gammelskog. Staten bör också sänka eller slopa avkastningskravet för alla statliga skogsbolag. De statliga skogsbolagen ska inriktas till att ägna sig åt hyggesfritt skogsbruk med avverkningsstak, både för att skydda naturen och för att det är ekonomiskt lönsamt på längre sikt. Kalhyggen ger virke av sämre kvalitet och monokulturerna är dessutom känsligare för extremväder. Idag avverkar Sverige fortfarande gammelskog – skogen med de rikaste ekosystemen och många rödlistade arter. Detta går emot EU:s skogsstrategi som säger att all Europas gammelskog måste kartläggas och skyddas så snart som möjligt. Det är dags att vi lever upp till EU:s krav. Vi måste stoppa kalhuggningen av gammelskogarna och skydda den biologiska mångfalden.

FRAMTIDENS STUDIEMEDEL

Samhället står under de kommande åren inför stora utmaningar. Vi kan se hur det saknas personal inom välfärden och hur digitalisering samt automatisering omstöper arbetsmarknaden. Samtidigt ställs det allt högre utbildningskrav. Studiemedelssystemet kan spela en avgörande roll som en av lösningarna på de utmaningar vi ser, men då krävs förändringar.

Det nya omställningsstudiestödet kommer möjliggöra för många att ställa om. Det är bra. Dock har studiemedlet för yngre studenter inte hängit med. Det är idag svårt att studera på heltid på riktigt. Vi har heller inte gjort tillräckligt för att säkerställa att alla har reella möjligheter att ta del av eftergymnasial utbildning. Dock bör det alltid ha i åtanke att universiteten och högskolorna utgör viktiga utbildningsinstitut.

Förändringarna i studiemedelssystemet bör ur ett socialdemokratiskt perspektiv ses som önskvärda investeringar för att upprätthålla vår välfärd i hela landet, samtidigt som vi säkerställer att alla har likvärdiga möjligheter att ta del av eftergymnasial utbildning.

Därför föreslår S-studenter:

- **En höjning av studiemedlet.** Studenters socioekonomiska bakgrund ska inte styra möjligheten att studera en eftergymnasial utbildning. Idag går studenter back med flera hundratals kronor varje månad, vilket gör det svårare för studenter från socioekonomiskt svaga hem att på riktigt studera på heltid. Därför bör studiemedlet höjas. Bidragsdelen bör utgöra en större del av det totala studiemedlet för att motverka trenden gentemot ökad privat skuldsättning. S-studenter vill att hälften av det totala studiemedlet ska utgöras av studiebidraget.
- **Förläng studiemedlet och gör det mer flexibelt.** Antalet veckor en individ är berättigad till förmånligt CSN-lån förbrukas oavsett om individen väljer att enbart ta bidrag eller både bidrag och lån. För att fler ska kunna prova på högre utbildning och för att utöka möjligheten att läsa kurser innan studenten bestämmer utbildningsinriktning bör veckorna separeras med lån och bidrag. Det innebär att studenten kan välja att exempelvis bara ta studiebidrag utan att förbruka sina veckor i lika hög utsträckning. Då allt fler studerar längre och vid återkommande tillfällen under sitt yrkesliv behöver antalet beviljade veckor med studiemedel öka från 240 veckor till 320 veckor. Behovet stärks ytterligare när utbildningar förlängs, såsom läkarprogrammet som nu uppgår till 240 studieveckor. För att studenter inte ska välja bort bra betalda sommarjobb och lättare kunna prioritera studier framför jobb under terminerna bör fribeloppet

avskaffas under sommarmånaderna.

- **Ett studiemedel för ett livslångt lärande.** S-studenter vill inte enbart att antalet veckor med studiemedel ska utökas. Studiemedlet bör även utformas så att studiemedelsveckor kan användas och återanvändas när återbetalning har skett. Omställningsstudiestödet riktar sig specifikt till yrkesgrupper som idag saknar högre utbildning, S-studenter tycker att detta är bra men att även de som redan har studerat ska kunna återvända till högskolan. På så vis kan en student som avslutat eller pausat sin utbildning och påbörjat återbetalning av sin studieskuld till CSN tjäna tillbaka studiemedelsveckor i samma takt som återbetalning sker.
- **Införande av nedskrivning av studielån för bristyrken inom välfärden samt för kompetensförsörjning i gles- och landsbygd.** Studiemedlet bör i ökad utsträckning användas som arbetsmarknads- och landsbygdspolitisk åtgärd. Detta kan ske genom nedskrivning av studielån för nyexaminerade som arbetar inom ett bristyrke inom välfärden eller som bosätter sig i en kommun med extra utmaningar inom kompetensförsörjning. På så vis får samhället ytterligare verktyg för att garantera kvaliteten i välfärden och uppnå målet om att hela landet ska växa. Vårt förslag är att tio procent av lånet skrivs av årligen. Som motkrav bör personen antingen arbeta inom yrket minst 50 % av en heltidstjänstgöring eller vara skriven i kommunen under hela det föregående året. De två modellerna för nedskrivning kan även med fördel kombineras.
- **Den rättvisa räntan.** Att räntan på studielånet är låg är bra. Det öppnar upp för studenter från hem som saknar studievana att faktiskt våga söka sig till högre utbildning trots osäkra ekonomiska förhållanden. Dock används CSN-räntan idag till mer än att bekosta utgivna lån. Bland annat har en höjning av CSN-räntan bekostat uteblivna återbetalningar från personer som dött eller flyttat från Sverige innan deras lån hunnit bli återbetalda. En höjning av CSN-räntan bekostade även det nya omställningsstudiestödet. Det är olyckligt att ställa olika grupper i samhället mot varandra på detta sätt och S-studenter kräver att CSN-räntan sänkts till tidigare nivå. Nivån på CSN-räntan får inte höjas för att finansiera andra välfärdsprojekt. Nivån på CSN-räntan ska inte heller fritt få höjas retroaktivt för alla som har tagit ett lån historiskt.
- **Inga dolda utgifter i samband med praktik.** Studenter på utbildningar där verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är ett krav, däribland lärare och vårdyrken, tvingas alltför ofta stå för stora och oväntade utgifter i samband med sin VFU genom bland annat ökade resekostnader eller dubbla boendekostnader om praktiken ligger alltför långt bort. Studenter på dessa samhällsviktiga utbildningar ska inte behöva betala för sin utbildning. Dessa utbildningar ska ges kompensation för ökade omkostnader i samband med VFU och pengarna ska ges

till de studenter som faktiskt tvingas betala notan.

- **Tid för återhämtning för studenter.** Studenter på högre utbildningar som studerar heltid spenderar 40 veckor om året med att studera, 20 veckor per termin. Det finns under studieperioden möjlighet att ta ut studiebidrag och -lån från CSN, men de resterande tolv veckorna får studenter ingen försörjning. De flesta studenter tvingas att arbeta under sommaren för att ha råd med sina levnadsomkostnader. De löntagare som arbetar heltid har fem veckors lagstadgad semester där lönen bibehålls, men något sådant saknas för studenter. Det bör finnas möjlighet för studenter att erhålla CSN-bidrag och -lån under fyra veckor per sommar så att även studenter får vila

EN SKATTEREFORM FÖR JÄMLIKHET

Ett rättvist skattesystem är avgörande för jämlikheten och välfärdens finansiering. Genom avskaffandet av fastighets-, förmögenhets- och värnskatten har dagens skattesystem urholkats av borgerlig skattepolitik, där skattebördan har flyttats från den ekonomiska eliten till löntagarna. För att uppnå rättvisa måste det nuvarande skattesystemet reformeras i socialistisk anda. En ny skattereform måste genomsyras av både effektivitet och progressivitet. Skattereformen ska säkerställa att välfärdens behov kan mötas hos stat, region och kommun. Det totala skatteuttaget måste därför öka för att finansiera framtidens reformer. I en tid då klyftorna ökar och tryggheten minskar är det orimligt att ha ett skattesystem som inte kräver mer av de som har allra mest.

Därför föreslår S-studenter:

- **Höjda kapitalskatter.** Sverige har idag ett skattesystem som främst gynnar de allra rikaste då inkomster på kapital beskattas lägre än arbetsinkomster. 95% av kapitalinkomsterna går till den tiondel av befolkningen som har högst inkomster, och den ekonomiska eliten utnyttjar kryphål som 3:12-reglerna och ISK-konton för att ytterligare minska sin skatt. Därför föreslår S-studenter markant höjda och enhetliga kapitalskatter. Det duala beskattningssystemet bör slopas i samband med nästa skattereform, till förmån för ett progressivt system där arbetsinkomster och kapitalinkomster beskattas tillsammans i en gemensam skattesats.
- **En ny, modern och progressiv arvsskatt, fastighetsskatt, markvärdesskatt och förmögenhetsskatt.** Dagens regressiva fastighetsavgift måste ersättas av en progressiv fastighetsskatt. Skatten ska baseras på marknadsvärdet av fastigheter, med undantag för fastigheter under ett visst värde. En progressiv arvs- och förmögenhetsskatt har en tydlig utjämnande effekt på inkomst och förmögenhetsfördelningen i samhället. En återinförd arvsskatt bör dessutom ackompanjeras av en gåvoskatt för att minimera skattesmitning. Förmögenhetsskatten är avgörande för att samhällets ojämlikheter ska minskas.
- **Sänkt skatt för låginkomsttagare.** En allt större del av välfärdens finansiering kommer idag från de kommunala och regionala skatterna på arbete. Skattebördan har därmed blivit mer ojämnt fördelad mellan stad och land, där löntagare i landsbygdskommuner betalar högre kommunalskatt än invånare i rikare kommuner. Reformen såsom införandet av jobbskatteavdraget och avskaffandet av värnskatten har sänkt skatterna för många höginkomsttagare på ett orättvist sätt. Progressiviteten i skattesystemet har därmed minskat och bördan för finansiering av välfärden har i större utsträckning hamnat på låg- och medelinkomsttagare. Välfärden förlorar på det här sättet mycket av sin

omfördelande funktion. Genom att återinföra värnskatten kan progressiviteten i skattesystemet öka. Av samma anledning bör det vidare införas en skarpare avtrappning av jobbskatteavdraget och den bortre gränsen för avtrappningen av grundavdraget bör tas bort helt. Kombinerat med det bör fler med lägre inkomster ha möjlighet att göra fullt jobbskatteavdrag, i syfte att sänka inkomstskatterna för den gruppen.

- **Avskaffa ROT, RUT och ränteavdraget för bolån.** ROT och RUT är skatteavdrag som främst används av hushåll med höga inkomster. Att staten varje år lägger miljarder på att subventionera städning och renoveringar i höginkomsttagares hem är en orimlig prioritering. Under lågkonjunkturer när bostadsbyggandet minskar är det ännu värre. Dessutom har ROT- och RUT-avdragen visat sig vara mycket dyra och ineffektiva åtgärder för att skapa arbetstillfällen. Ränteavdragen för bolån kostar staten enorma summor pengar varje år och bidrar till att spä på en redan ohållbar situation med en stor privat skuldsättning. Genom att avskaffa ROT- och RUT-avdragen samt ränteavdraget kan resurser i stället frigöras till effektivare satsningar.
- **EU-samarbete kring skattesmitning.** Svenska förmögenheter utomlands uppgår till 432-734 miljarder kronor — i EU är samma siffra 7 600 miljarder dollar. Detta innebär stora skatteförluster och EU bör därför arbeta för att inrätta ett globalt förmögenhetsregister och stänga ner skatteparadisen. Dessutom smiter bolag från skatten genom skatteplaneringsupplägg. Detta leder till att 20% av intäkterna från bolagsskatten försvinner i EU. Det går att minska incitamenten för företag att smita från att betala skatt genom att låta aktieägare dra av bolagsskatten från kapitalvinstskatten i EU. I ett sådant system skulle exempelvis utdelningar från företag som flytt bolagsskatt bli hårdare beskattade än utdelningar från företag som betalat svensk bolagsskatt på 22 procent.
- **Inför enhetlig mervärdesskatt.** Sverige har idag ett mycket krångligt skattesystem för mervärdesskatter. Detta skapar stora effektivitetsförluster för såväl företag som samhället i stort. Differentierade skattesatser leder till en negativ spiral som urholkar systemet då olika intressen bedriver lobbyverksamhet för att just deras bransch ska få lägre mervärdesskatt. Granskningar av den nedsatta mervärdesskatten på livsmedel tyder på att de fördelningspolitiska fördelarna av differentierade skattesatser kan fås mer effektivt genom förändringar i transfereringssystemen, som exempelvis riktade bidrag. Vi ser dessutom att en enhetlig mervärdesskatt kommer att ge staten mer skatteintäkter som kan användas i välfärden.

EN JÄMLIK OCH STARK VÄLFÄRD

Sveriges välfärd och krisberedskap har under de senaste decennierna kraftigt urholkats av privatiseringar och marknadsstyrning i offentliga verksamheter. Tillgången till välfärd beror inte längre på behov, utan på tjockleken av individens plånbok. Det privata vinstmotivet står i direkt motsats mot den svenska välfärden och det starka samhället. Välfärdens uppgift är väsensskild från det av ett privat bolag, välfärdens uppgift är något mycket större än att generera vinst. Det har påvisats gång på gång att dessa drivkrafter inte är möjliga att kombinera, förr eller senare kommer vinstintresset från privata bolag att underminera välfärdens huvudsakliga uppgift.

För att Sverige återigen ska bli ett jämlikt land krävs stora reformer av hur vår välfärd finansieras och styrs.

Därför vill S-studenter:

- **Förbjud vinstdrivande bolag i välfärden.** I Sverige ska det inte finnas några vinstdrivande aktörer i välfärdssektorn. Sådana bolag tillåts idag etablera vårdverksamheter i Sverige. Det finns statistik på hur företagen taktiskt etablerar sig i områden där de friskaste delarna av befolkningen bor för att gå med så hög vinstmarginal som möjligt. Genom att förbjuda vinstdrivande bolag i välfärden kan vi återta den demokratiska kontrollen över välfärden och se till att skattepengar som ska gå till vår gemensamma välfärd faktiskt gör just det.
- **Ett heltäckande högkostnadsskydd.** Den svenska tandvården och optiken missgynnar idag låginkomsttagare. Avgifter vid vård och optik kan leda till att människor undviker att uppsöka vård vid behov, vilket riskerar att förvärra symptomen. Generella välfärdssystem garanterar att alla medborgare åtnjuter samma rättigheter och friheter, oavsett storleken på plånboken. Tanderna och synen ska självklart inkluderas som en del av övriga kroppen vid uppsökande av vård, och därför vill S-studenter att tandvården och optiken ska inkluderas i den allmänna sjukförsäkringen.
- **Återförstatliga posten, apoteken, och bilprovningen.** Samhällsviktiga funktioner som människor inte kan avstå ifrån lämpar sig särskilt dåligt för privatiseringar. Detta blev framförallt tydligt under Corona-pandemin där Sveriges apotek saknade beredskapslager. S-studenter vill att apotek, post och bilprovning åter tas i statlig regi och att dessa styrs av samhällsnyttiga principer istället för vinstmaximering.
- **Avskaffa marknadsskolan.** Tillgången till en god utbildning är avgörande för att barn ska ha möjligheten att förverkliga sig själva, oavsett vilka föräldrar de har eller var de bor. Internationella skolkoncerner sätter barnen i andra hand, och

använder segregation för att öka sina vinster. Genom att förbjuda vinstdrivande bolag från skolsystemet så sätts barnens utbildning före vinstmotiv.

- **En rättvis finansiering av välfärden.** Skola, vård och omsorg finansieras idag av kommunala skattebaser, vilket innebär stora ojämlikheter över landet. Staten måste ta ett större ansvar för den jämlikhetskapande välfärden och avskaffa de effektiviseringskrav som leder till lägre kvalitet och sämre arbetsmiljö. S-studenter anser att de statliga bidragen till det kommunala utjämningsystemet måste öka och årligen inflationsjusteras, samt att ett återförstatligande av skolan ska genomföras.
- **Avskaffa privata sjukvårdsförsäkringar.** Den allmänna välfärden i Sverige skapar trygghet för hela befolkningen, och det måste vara behovet av vård som ska styra prioriteringen av resurser. Privata vårdbolag underminerar denna princip, samtidigt som de förlitar sig på offentliga resurser för att upprätthålla stabilitet i sina diskriminerande och segregande vårdssystem. För att säkerställa att den allmänna sjukvården fungerar för hela samhället, måste privata sjukvårdsförsäkringar förbjudas.
- **Inför tillitsbaserad styrning och ledning i välfärden.** Privata aktörer som agerar vinstmaximerande har tvingat fram kontrollåtgärder och omfattande dokumentationskrav inom välfärden. Tillitsbaserad styrning och ledning inom den offentliga sektorn kan bidra till en mer effektiv välfärd genom att välfärdens huvuduppgifter att vårda och utbilda går före pinnjagande och marknadslogik. Att ge professionerna större inflytande över sitt arbete ger en bättre arbetsmiljö och minskade kostnader för administration.